

درس 17 (فرهنگ)

1- تعاریف فرهنگ چیست؟

الف: فرهنگ را می توان شیوه ی مشترك زندگی در يك جامعه دانست.

ب: فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترك اعضاي يك جامعه نیز می گویند.

2- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید

3- اجتماعي شدن یا جامعه پذیری چیست؟ اجتماعي شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند.

4- چرا اجتماعي شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن، افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند. در يك جامعه، هر فرد عقاید و باورها، رسوم، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد.

5- فرایند اجتماعي شدن نخست در کجا رخ می دهد؟ چگونه؟ با ذکر مثال؟ در خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چطور صحبت کند، چگونه غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آدابی را رعایت کند، چگونه به مهمان سلام و تعارف کند، در موقع خمیازه کشید دست را جلوی دهانش بگیرد یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ تر دراز نکند و موقع غذا خوردن، دهانش صدا ندهد. چگونه در مراسم مختلف مثل جشن ها یا عزاداری ها شرکت کند و چه بپوشد و چگونه رفتار کند.

6- با بزرگ تر شدن فرد، علاوه بر خانواده، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعي شدن فرد موثر است؟ رسانه های جمعی، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند. این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و ادامه پیدا می کند.

7- در فرایند اجتماعي شدن، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید.

8- لایه ها و جنبه های فرهنگ يك جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ خارجی یا بیرونی (ظاهری) هستند مانند نمادها و هنجارها و برخی عمیق تر هستند مانند ارزش ها و عقاید.

9- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند. زبان گفتاری و نوشتاری، همه ی اشیا و دست ساخته های انسان مانند تصاویر، پوشاک، خوراک، ساختمان ها و همچنین رفتارهای او، نقش نمادین دارند.

- 10- هنجار چیست؟ هنجارها ، رفتارهاي معيني هستند که در يك گروه يا جامعه پذيرفته شده و متداول اند . به عبارت ديگر به قواعد و شيوه هاي مورد قبول يك جامعه براي انجام دادن کارها ي مختلف ، هنجار مي گويند . براي مثال ، ما وقتي به هم مي رسيم سلام مي کنيم ، وقتي مي خواهيم غذا بخوريم يا وارد جايي شويم به هم تعارف مي کنيم.
- 11- هنجارها شامل چه مواردی می شود ؟ هنجارها در واقع همه ي عادت ها ، آداب و رسوم اجتماعي ، مناسک مذهبي ، قواعد ، قوانين و مقررات را در بر مي گيرد.
- 12- رابطه ي هنجارها و زندگي اجتماعي چیست؟ زندگي اجتماعي بدون وجود هنجارها ادامه پيدا نمي کند و هنجارها به روابط اجتماعي سامان مي بخشند . افراد يك جامعه خود را ملزم مي بينند از هنجارها پيروي کنند تا جامعه آنها را به عضویت بپذيرد.
- 13- مهم ترين دلایل پيروي از هنجارها را بيان کنيد؟ ارزش دانستن و اعتقاد به آنها ، حفظ آبرو و احترام يا ترس از مجازات.
- 14- پيروي نکردن از هنجارها ، چه عواقبي براي افراد دارد؟ اگر افراد از هنجارها يا شيوه هاي مورد قبول گروه يا جامعه پيروي نکنند ، مجازات مي شوند . اين مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود يا ديگران ، پوزخند ، تمسخر ، طرد کردن و محروم نمودن ، متک گفتن يا مجازات هاي رسمي و قانوني باشد.
- 15- ارزش چیست؟ ارزش يعني اينکه ما اموری را خوب ، مطلوب و مثبت تلقی کنيم . هر فرد با اعضاي هر گروه و جامعه ، اموری را يا ارزش می دانند . واموری ديگری را نا پسند تلقی می کنند.
- 16- رابطه ي ارزش ها و هنجارها را بنويسيد ؟ با ذکر مثال؟ ارزش ها به هنجارها جهت می دهند يعني بر مبنای ارزشهایی که به آنها معتقدند رفتار و عمل می کنند برای مثال فردی که حفظ محيط زيست برایش يك ارزش است تلاش می کند در عمل به محيط زيست کمک کند . چنين فردی در مصرف آب و برق صرفه جویی می کند . زباله ها را از هم تفکيک می کند . در هنگام سفر به همراهانش تاکيد می کند از پخش کردن زباله و پلاستيک در طبيعت خوداری کند وحتی ممکن است با گروهی که آنها نيز حفظ محيط زيست را ارزش می دانند . به جمع آوری زباله ها در طبيعت بپردازند.
- 17- منظور از ارزش هاي انساني و اجتماعي چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزش هاي انساني و اجتماعي ، آن دسته از ارزش هايي هستند که همه انسانها يا اغلب افراد يك جامعه آن را خوب و مطلوب می دانند . مانند شجاعت ، صداقت ، کمک به ديگران ، احترام به سالمندان و دفاع کشور .
- 18- یکی از عواملی که در شکل گیری ارزش ها موثر است ، چیست ؟ توضیح دهید ؟ عقايد مذهبی . برای مثال صدقه دادن و انفاق برای فرد مسلمان يك ارزش است و اين ارزش ناشی از اعتقادی است که آن فرد به جلب خشنودی خداوند و اطاعت از او دارد.
- 19- عقايد اسلامي براي مسلمانان چه نقشي دارد؟ اعتقادات اسلامي ، ملاکي است که با آن هنجارها و ارزش ها را مي سنجيم و هر کدام را که با اين اصول اعتقادي سازگاري ندارند ، طرد مي کنيم.
- 20 - هر يك از هنجارهاي زير مبتني بر کدام ارزشها و عقايد است؟ توضیح دهید .
(الف) برخي نانوايي ها ، شب ها ي جمعه يك يا چند تنور نان خود را به صورت رايگان و صلواتي به مردم مي دهند .
(ارزش هاي ديني - کمک به ديگران و انسان دوستي)
(ب) مردها در هنگام ورود به خانه ديگران با صدای بلند يا الله مي گويند . (ارزش هاي عرفي و ديني -حفظ حجاب و پوشش)
(ج) افراد در موقع ديدن کودک ، ماشاالله مي گويند . (ارزش هاي ديني -چشم زخم)
- 21- عوامل مختلفی مي توانند نمادها ، ارزش ها و هنجارهاي يك جامعه را تغيير دهند و در فرهنگ آن جامعه تغيير و دگرگوني پديد آورند . در باره اين عوامل و چگونگي تأثير آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هايي بياوريد .

عوامل	مصادق	تغيير در نمادها ، ارزشها و هنجارها
پيشرفتهای صنعتی و فن آوری	زندگي آپارتمان نشيني پيشرفت وسايل حمل و نقل و افزايش مسافرت	خانه هاي چند طبقه ، فضاي کمتر براي بازي بچه ها و
رسانه های جمعی	تلویزیون- راديو - روزنامه - اينترنت - ماهواره	کم شدن ديد و بازدی و صلہ ي ارحام- گسترش فردگرايي-کم شدن ارتباطات فاميلي
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره - اينترنت	مدگرايي - تغيير نوع پوشش - نوع معماری

22- فرهنگ جامعه شيوه ي است . (زندگي آن جامعه)

- 23- فرهنگ پدیده ای است ، یعنی از طریق زن به ارث نمی رسد . (آموختنی)
 24- فرهنگ از راه از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود . (آموزش و تربیت)
 25- فرهنگ در جریان (فرایند) آموخته می شود . (اجتماعی شدن)
 26- فرایند اجتماعی شدن ، نخست در رخ می دهد . (خانواده)
 27- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد است . (خانواده)
 28- نماد در جریان به وجود می آید . (روابط اجتماعی)
 29- هنجارها به سامان می بخشد . (روابط اجتماعی)

سوالات تستی درس 17 :

1- به آگاهی و اندیشه مشترک اعضای یک جامعه چه می گویند ؟

الف) تمدن ب) هویت ج) فرهنگ د) هیچکدام

2- کدامیک از لایه های زیر جزء لایه های درونی فرهنگ می باشد ؟

الف) نماد ب) ارزشها ج) هنجارها د) تمدن ها

3- فرایند اجتماعی شدن از کجا شروع می شود ؟

الف) جامعه ب) مدرسه ج) خانواده د) محل کار

4- کدامیک از لایه های زیر جزء لایه های بیرونی فرهنگ می باشد ؟

الف) تمدن ها ب) عقاید ج) هنجارها د) ارزشها

5- یکی از عوامل مهم شکل گیری ارزشها است ؟

الف) نمادها ب) عقاید دینی ج) هنجارها د) تمدن ها

6- کدامیک از موارد زیر جزء دلایل پیروی از هنجارها نیست ؟

الف) حفظ آبرو ب) اعتقاد داشتن به آن ج) عدم ترس از مجازات د) احترام به هنجار

7- اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد کجاست ؟

الف) مدرسه ب) خانواده ج) جامعه د) الف و ج

درس 18 (هویت)